

İncinebilirlik-Stres-Uyum Modeli Çerçevesinde

Evlilik Uyumu

Elçin SAKMAR-BALKAN¹, Hürol FİŞİLOĞLU²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, evlilikte incinebilirlik-stres-uyum modeli çerçevesinde algılanan sosyal desteğin, duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerdeki potansiyel aracı rolünü incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, Aktör-Partner Bağımlılık Modeli (APIM), kişinin kendi boyutlarıyla beraber (aktör etkisi) kişinin kendisi ve partnerinin boyutları (partner etkisi) arasındaki ilişkiyi de incelemek üzere kullanılmıştır. Çalışmada hepsi ilk evliliklerinde, en az ilkokul eğitimi tamamlamış, büyük şehirlerde yaşayan, resmi nikahlı 165 evli çiftte yer verilmiştir. Çiftler Uyum Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği, Yaşam Deneyimleri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. APIM yoluyla evlilik süreleri, çocuk sayısı ve çiftlerin eğitim seviyeleri kontrol edilerek modelin sınanması amacıyla bir dizi yol analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak, olumlu duygulanımı yüksek olan ve olumsuz yaşam deneyimi düşük olan erkekler sosyal desteklerini de yüksek olarak algılamakta ve bu durum yüksek evlilik uyumunu yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: duygulanım, yaşam olayları, sosyal destek, evlilik uyumu

Sakmar-Balkan, E. ve Fışılıoğlu, H. (2017). İncinebilirlik-stres-uyum modeli çerçevesinde evlilik uyumu. *Nesne*, 5(9), 167-186.

¹ Yrd. Doç. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, elcinsakmar(at)gmail.com

² Prof. Dr., İlişki Pusulası Aile Çalışmaları Enstitüsü, Kurucusu – Direktörü, fisis(at)metu.edu.tr

Yazar Notu: Bu çalışma birinci yazarın doktora tez çalışmasının bir bölümü temel alınarak hazırlanmıştır.

Marital Adjustment in the Framework of Vulnerability-Stress-Adaptation Model

ABSTRACT

The main aim of the present study was to test the role of perceived social support as a potential mediator of the association among affect, negative life events and marital adjustment within the framework of the vulnerability-stress-adaptation model of marriage. To that end, it was planned to conduct the actor-partner interdependence model (APIM) to investigate not only the association among person's own dimensions (actor effect) but also the association between person's own and partner's dimensions (partner effect). The study involved 165 married couples who were in their first marriages, had at least primary school education, lived in big cities, and got official marriage. Dyadic Adjustment Scale, Positive and Negative Affect Schedule, Life Experiences Survey, and Multidimensional Scale of Perceived Social Support were administered. The models were tested by utilizing a series of path analyze and by controlling length of marriage, number of children, and education levels of spouses. Results yielded that husbands who showed higher positive affect and experienced lower negative life events, perceived higher social support, and this in turn, predicted own marital adjustment as higher.

Keywords: affect, life events, social support, marital adjustment

Evlilik, kişilerin fiziksel ve psikolojik sağlığını etkileyen yakın bir ilişki halidir (Kiecolt-Glaser ve Newton, 2001). Evlilik uyumunun, kişinin genel mutluluğu (Young, Denny, Luquis ve Young, 1998) ve hayattan memnuniyeti üzerinde önemli bir rol oynadığı ifade edilmiştir (Be, Whisman ve Uebelacker, 2013; Chiu, 1998). Destekleyici bir eş, bireyler ve hayat problemleri arasında bir bariyer ya da tampon olarak görülmektedir (Bird ve Melville, 1994). Ek olarak, genel yaşam doyumu ile mali durum, çocuklar, sağlık, iş ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, en güçlü ilişkinin evlilik doyumuyla olduğu görülmüştür (Fleeson, 2004).

Karney ve Bradbury 1995 yılında evliliklerin ne şekilde devam edebildiğini veya zarar gördüğünü anlamak amacıyla incinebilirlik-stres-uyum modelini (vulnerability-stress-adaptation model, VSA) geliştirdiler. Model, dayanıklı incinebilirlikleri, stres yaratan yaşamsal olayları, uyum süreçlerini, evliliğin niteliğini ve istikrarını açıklayan kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu modele göre, dayanıklı incinebilirlik ve stres yaratan olaylar uyum süreçleri vasıtasıyla evlilik üzerine etki etmektedir. Yine bu modele göre, incinebilirlikler, stres etkenleri, uyumlu ya da uyumsuz davranışlar arasındaki ilişkilerin, evlilikte uyum veya uyumsuzlukta değişikliğe, dolayısıyla istikrar ya da istikrarsızlığa neden olması beklenmektedir.

Dayanıklı incinebilirlikler, her çiftin evliliğe beraberinde getirdikleri kararlı özelliklerdir ve evliliğin üzerinde ciddi etkileri bulunmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995). Sürekli duygulanım bunlara bir örnektir. Sürekli duygulanım, nispeten sabit ve kalıcı kişilik özellikleridir ve iki yapıda incelenir: Olumlu ya da olumsuz duygulanım (Watson ve Clark, 1984). Olumlu duygulanım “sık ve yoğun deneyimlenen keyifli, hoş ruh hali; genel anlamda konuşkanlık, neşelilik, heyecanlılık, aktif, güvenilir ve atik olma” (Watson, 2002, s. 106) eğilimi olarak tanımlanırken olumsuz duygulanımdaki eğilim “endişelilik, üzüntü ve kendine dair kötü algı” (Watson ve Clark, 1984) olarak tespit edilmiştir. Daha önce yapılmış çalışmalar hem olumlu (Berry ve Willingham, 1997; Gordon ve Baucom, 2009) hem de olumsuz duygulanımın (Donnellan, Conger ve Bryant, 2004; Renshaw, Blais ve Smith, 2010) evlilik uyumunun ön göstergesi olduğunu ortaya koymuştur. Buna ek olarak, kişinin duygulanımı kendi evlilik uyumunun yanı sıra eşinin evlilik uyumuyla da ilişkilidir (Fisher ve McNulty, 2008; Hanzal ve Segrin, 2009). Bu bilgilere ek olarak, duygulanım kişinin sosyal desteği nasıl algıladığını (Steptoe, Dockray ve Wardle, 2009; Swickert ve Owens, 2010) yordamaktadır.

Dayanıklı incinebilirliklere ek olarak, Karney ve Bradbury’e göre (1995), çiftlerin karşı karşıya kaldıkları geçiş durumları, belli başlı koşullar ve olaylar,

süreğen veya şiddetli durumlar gibi stres etkenlerinin de evliliğın niteliğı üzerinde etkisi bulunmaktadır. Yaşam olaylarının etkileri, kişilerin bu olaylara yonelik, duruma gore değişen olumlu ya da olumsuz oznel duygularına gore farklılık gosterebilir (Sarason, Johnson ve Siegel, 1978). Olumsuz yaşam olayları, etkileri olumsuz deneyimlenen, yakın zamanda gerçekleşmiş olaylardır (Tesser ve Beach, 1998). Williams'a (1995) gore çiftlerin başlarına gelen olayları olumsuz ya da stres sebebi olarak algılaması olayların nesnel deneyiminden çok evliliğın niteliğine bağlıdır. Yapılan araştırmalar, olumsuz ya da stres etkeni olaylardan daha çok şikayetçi olan çiftlerin, evliliklerinden doyumlarını az olarak değerlendirdiklerini gostermiştir (Li ve Wickrama, 2014; Neff ve Karney, 2009). Bunun yanı sıra, olayların etkisini olumsuz olarak hisseden kadın ve erkeklerin eşlerinin, evliliğe uyumunun daha az olduğu belirlenmiştir (Neff ve Karney, 2007). Stres etkeni olaylara maruz kalmanın evlilikte daha sık saldırganlığa (Cano ve Vivian, 2001, 2003), destekleyicilik ve samimiyetten uzak duşmanca davranışlara (Conger ve ark., 1990; Matthews, Conger ve Wickrama, 1996) sebep olduğu gorumuştur. Bu bilgilere ek olarak, evlilikte gorumen olumsuz yaşam olaylarının etkisi çiftlerin sosyal destek algısına bağlı uyum kapasitesine de etki etmektedir. Bu sebeple çiftler desteği daha az olarak algılarlar (Norris ve Kaniasty, 1996; Keinan, 1997). Sonuç olarak, olumsuz yaşam olayları evliliğı olumsuz yonde etkileyen önemli bir faktördür.

Uyum süreçleri olarak da bilinen bir çiftin etkileşim ve davranışları da evliliğın niteliğine etki edebilir (Karney ve Bradbury, 1995). Sorun çozümünde eşlerin ortaya koyduğu davranışlar, evlilikte etkileşime biçtikleri değer ve destek algıları uyum süreçlerine birer örnektir. VSA'ya gore dayanıklı incinebilirlik ve stres etkeni olaylar uyum süreçleri yoluyla evliliğı etkilerler. Buna ek olarak, bu modele gore evliliğın niteliğine en doğrudan etki uyum süreçlerindendir. Bu da evliliğın istikrarlı olup olmayacağını belirlemektedir. Başka bir deyişe, uyum süreçlerinin evlilik üzerinde etkisi büyüktür. Algılanan sosyal destek, uyum süreçlerine bir örnektir ve buradaki algı kişinin sosyal ağda farklı destek türlerine veya belli başlı kişilere erişimine olan inancına yonelikdir (Gottlieb ve Bergen, 2010). Bu belli başlı kişiler aile fertleri, eş, yakın arkadaş, komşu, akraba veya bir meslektaş olabilir (Thoits, 1986). Yapılan çalışmalara gore hem algılanan eş desteği hem de dışarıdan gelen destek, eşlerin evlilik içinde olumlu davranışlar gostermesini sağlayabilir (Scheidler, 2008; Tuncay-Senlet, 2012).

Sonuç olarak, Karney ve Bradbury (1995) VSA'yı kuramsal bir çerçeve olarak sunmuş ve model bu ilişkinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Çoğu araştırma duygulanım, olumsuz yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye kendi bağlamalarında veya VSA'ya referansla yer vermiştir. Ancak, bu çalışmalar çoğu zaman tüm modeli incelememiş,

sadece belli boyutları ele almıştır. Karney ve Bradbury'ye göre (1995) VSA'nın herhangi iki boyutu arasındaki ilişkiye dayanan bir inceleme diğer boyutun bilgisine sahip olmayacağından her zaman eksik bilgi sunacaktır. Bunun ışığında, bu çalışmanın amacı VSA vasıtasıyla duygulanım, olumsuz yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi kapsamlı bir şekilde incelemektir. Değişkenler VSA yoluyla şu şekilde tanımlanmıştır: Duygulanım dayanıklı incinebilirlik, olumsuz yaşam olayları stres etkeni, algılanan sosyal destek uyum süreçleri ve evlilik uyumu evliliğin niteliğinin göstergesi olarak belirlenmiştir.

Her ne kadar evliliğin doğası ve niteliğini etkileyen faktörün her çifti de etkilediği öne sürülse de (Hanzal ve Segrin, 2009), bugün Türkiye'de evlilik hakkında bildiğimiz şeylerin çoğu bireysel olarak toplanan verilere dayanmaktadır. Bu sebeple, bu çalışma her iki eşin boyutlarının analize dahil edilmesini amaçlamaktadır. Bu amaçla planlanan, sadece kişinin kendi boyutları arasındaki ilişkiyi incelemekten ziyade bu boyutların eşinin boyutlarıyla olan ilişkisini de incelemeye dahil etmektir.

Özetle, bu araştırmada amaç VSA temel alınarak duygulanım, olumsuz yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin APIM yoluyla hem kişinin kendisi hem de partnerini içerecek şekilde kapsamlı bir şekilde incelemektir. Bu doğrultuda, eşlerin duygulanım boyutları ve olumsuz yaşam olaylarının algılanan sosyal destek aracılığıyla çiftin evlilik uyumunu yordaması beklenmektedir.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmanın örneklemini Ankara ve İstanbul'da yaşayan 165 evli çiftten oluşmaktadır. Amaçlı örnekleme prosedürü (Kerlinger, 1986) ile çiftler ilk evliliklerinde, en az ilkökul eğitimi almış, büyük şehirlerde eşleriyle birlikte yaşayan resmi nikahlı kişiler olarak belirlenmiştir. Potansiyel katılımcılara ulaşmak amacıyla kartopu örnekleme yöntemi (Kumar, 1996) kullanılmıştır. Evlilik süreleri bir aydan 44 yıl 11 aya kadar değişen çiftlerde kadınların yaşları 22 ile 64, erkeklerin yaşları 24 ile 66 arasında değişmektedir. Çiftlerin %14.5'i çocuk sahibi değilken, sırasıyla %22.4'ünün bir, %46.7'sinin iki, %13.3'ünün üç, %3'ünün dört veya daha fazla çocuğu bulunmaktadır. Sırasıyla kadınların %26.7'si ve erkeklerin %14'ü ilköğretim, %25.5 ve %26.7'si lise, %38.2'si ve %45.5'i üniversite, %9.7'si ve %13.9'u lisansüstü mezundur.

Veri Toplama Araçları

Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ; Dyadic Adjustment Scale - DAS). Spanier (1976) tarafından evli veya birlikte yaşayan çiftlerin ilişki niteliğini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş ÇUÖ 32 maddeden oluşan bir ölçektir. Çift uyumu, çift doyumu, sevgi gösterme ve çiftlerin bağlılığı olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin toplam puanı bütün maddelerin toplamından oluşmakta ve 0-151 arasında değişmektedir. Elde edilen puanların yüksekliği ilişkiden elde edilen uyumun arttığını, puanların düşükliğü ise uyumun azalığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Fıfıloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .92, ölçeğin Locke ve Wallace Evlilik Uyum Ölçeği ile korelasyonu .82 ($p < .005$) ve iki yarım güvenilirliği katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeği (Positive Negative Affect Schedule - PANAS). Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilen ölçek, 5'li Likert tipine göre değerlendirilen on olumlu, on olumsuz duygu maddelerinden oluşmaktadır. Ölçekteki olumlu ve olumsuz duygu puanları ayrı ayrı hesaplanmakta ve maddelerin toplamından oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı negatif duygulanım için .83, pozitif duygulanım için .86, test-tekrar test tutarlılığı ise yine aynı sıraya göre .54 ve .40 olarak bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt-bağıntılı geçerliliği kapsamında Beck Depresyon Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri ile korelasyonu negatif duygulanım için sırasıyla .51 ve .47, pozitif duygulanım için sırasıyla -.48 ve -.22 olarak rapor edilmiştir.

Yaşam Deneyimleri Ölçeği (Life Experiences Survey - LES). Sarason ve arkadaşları (1978) tarafından geliştirilen ölçek son 6 ay ve bir yıl içinde deneyimlenen olumlu ve olumsuz yaşam olaylarının belirlenmesi ve derecelenmesi için kullanılmaktadır. Herkes için kullanılan ve sadece öğrenciler için kullanılan iki bölümden oluşan ölçek toplamda 57 maddeden oluşmaktadır. 7'li Likert tipinde oluşturulan ölçek puanları (-3) ve (+3) arasında değişmekte ve olumlu değişim puanı, olumsuz değişim puanı ve toplam değişim puanı olmak üzere farklı boyutlar değerlendirilebilmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Aslanoğlu (1978) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Yılmaz (2007) tarafından çalışmada ise iç tutarlık katsayısı toplam değişim puanı için .74, olumsuz değişim puanı için .79 ve olumlu değişim puanı için .61, test-tekrar test tutarlılığı ise yine aynı sıraya göre .64, .67 ve .62 olarak rapor edilmiştir.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support - MSPSS). Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley (1988) tarafından geliştirilen ölçek aileden, arkadaşlardan ve özel bir insandan alınan sosyal desteğin yeterliliğinin özel olarak değerlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Aile, arkadaş ve özel bir insan olarak üç alt boyutu içeren ölçek toplamda 12 maddeyi içermekte ve her bir alt ölçek puanı ve toplam puan maddelerin toplanması yoluyla bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Eker ve Arkar (1995) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı aile için .85, arkadaşlar için .88, özel bir insan için .92 ve toplam puan için .89, test-tekrar test tutarlığı ise .65 ve iki yarım güvenirliği katsayısı .78'tir.

İşlem

Çalışma ile ilgili olarak ODTÜ ve İstanbul 29 Mayıs Üniversiteleri'nde okuyan öğrencilerden seçmeli psikoloji dersleri alanlara doktora tezi için evli çiftler gerektiği konusunda bilgi verilmiştir. Evli çiftler hakkında bilgi edinmeleri karşılığında ders notlarına fazladan (bonus) bir not eklenmiştir. Ölçüm araçları zarflara yerleştirilerek, Bilgilendirilmiş Onam ile katılımcıların gizlilik ilkesi ve araştırmacının iletişim bilgileri ve yönergelerle birlikte tüm bilgiler de eklenmiştir. Ölçüm araçları kapalı zarflarda teslim edilmiş ve kapalı zarflarda geri alınmıştır. Sıralama etkisini kontrol etmek amacıyla ölçeklerin sıralaması rastgele yapılmıştır. Ancak, eşler tüm ölçümleri aynı sırada doldurmuşlardır.

Veri Analizi

Araştırma hipotezlerini değerlendirmek için pek çok istatistikî teknik kullanılmıştır. İlk olarak, SPSS yoluyla verinin özellikleri hakkında bilgi edinmek için betimleyici istatistik uygulanmıştır. İkinci olarak, APIM yoluyla algılanan sosyal desteğin duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerdeki aracı rolünü sınamak için bir dizi yol analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Betimleyici İstatistik

Araştırmanın ana değişkenlerinin ortalama, standart sapma ve cevap değişkenlerinin ölçüm aralıklarından oluşan bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışmanın Ana Değişkenlerinin Ortalama, Standart Sapma ve Dağılımı

Değişken	Kadın (n= 165)		Erkek (n= 165)		Aralık
	Ort.	S	Ort.	S	
OD	3.52	.66	3.59	.68	1 – 5
OzD	2.00	.61	1.94	.60	1 – 5
OYO	-.09	.10	-.08	.09	-3 – 3
ASD	5.47	1.25	5.28	1.28	1 – 7
EU	110.85	17.37	112.92	16.82	0 – 151

Not. OD = Olumlu Duygulanım; OzD = Olumsuz Duygulanım; OYO = Olumsuz Yaşam Olayları; ASD = Algılanan Sosyal Destek; EU = Evlilik Uyum

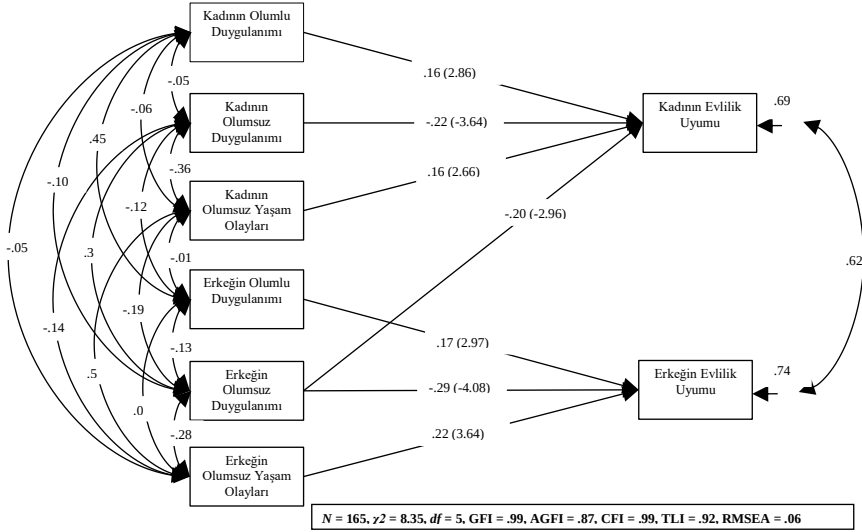
Hipotezlerin Sınanması

APIM çerçevesinde, algılanan sosyal desteğin duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide aracı rolü bir dizi yol analiziyle sınanmıştır. Tüm analizlere evlilik süresi, çocuk sayısı ve çiftlerin eğitim seviyesi kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Yapılan ilk yol analizinde, duygulanım ve olumsuz yaşam olaylarının evlilik uyumuna etkileri sınanmıştır. Sonrasında, algılanan sosyal desteğin duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkilerdeki aracı rolü değerlendirilmiştir. Analizde çiftlerin duygulanım ve olumsuz yaşam olayları, bağımsız değişken olarak, algılanan sosyal destek aracı değişkenler olarak, evlilik uyumu ise bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Evlilik süresi, çocuk sayısı ve çiftlerin eğitim seviyeleri ise kontrol değişkenleri olarak analize eklenmiştir.

Duygulanım ve Olumsuz Yaşam Olaylarının Evlilik Uyumunu Tahmininde Aktör-Partner Etkisi

Duygulanım ve olumsuz yaşam olaylarının evlilik uyumuna etkisi APIM yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Anlamlı olmayan ilişkiler modelden çıkarıldığında modelin ki-kare değeri anlamsız ve model uyum endeksleri olması gereken aralıklarda bulunmuş, model veri ile oldukça iyi uyum göstermiştir [χ^2 (5, N = 165) = 8.35, p = .14, GFI = .99, AGFI = .87, CFI = .99, TLI = .92, RMSEA = .06]. Sonuçlara göre hem kadınlar hem erkeklerin kendi olumlu duygulanımlarının kendi evlilik uyumlarını olumlu olarak etkilediği tespit edilmiştir (β = .16, p < .01; β = .17, p < .01). Diğer yandan kadınların olumsuz duygulanımları sadece kendi evlilik uyumlarıyla olumsuz olarak ilişkiliyken (β = -.22, p < .01), erkeklerin olumsuz duygulanımlarının hem kendilerinin hem eşlerinin evlilik uyumlarını olumsuz olarak

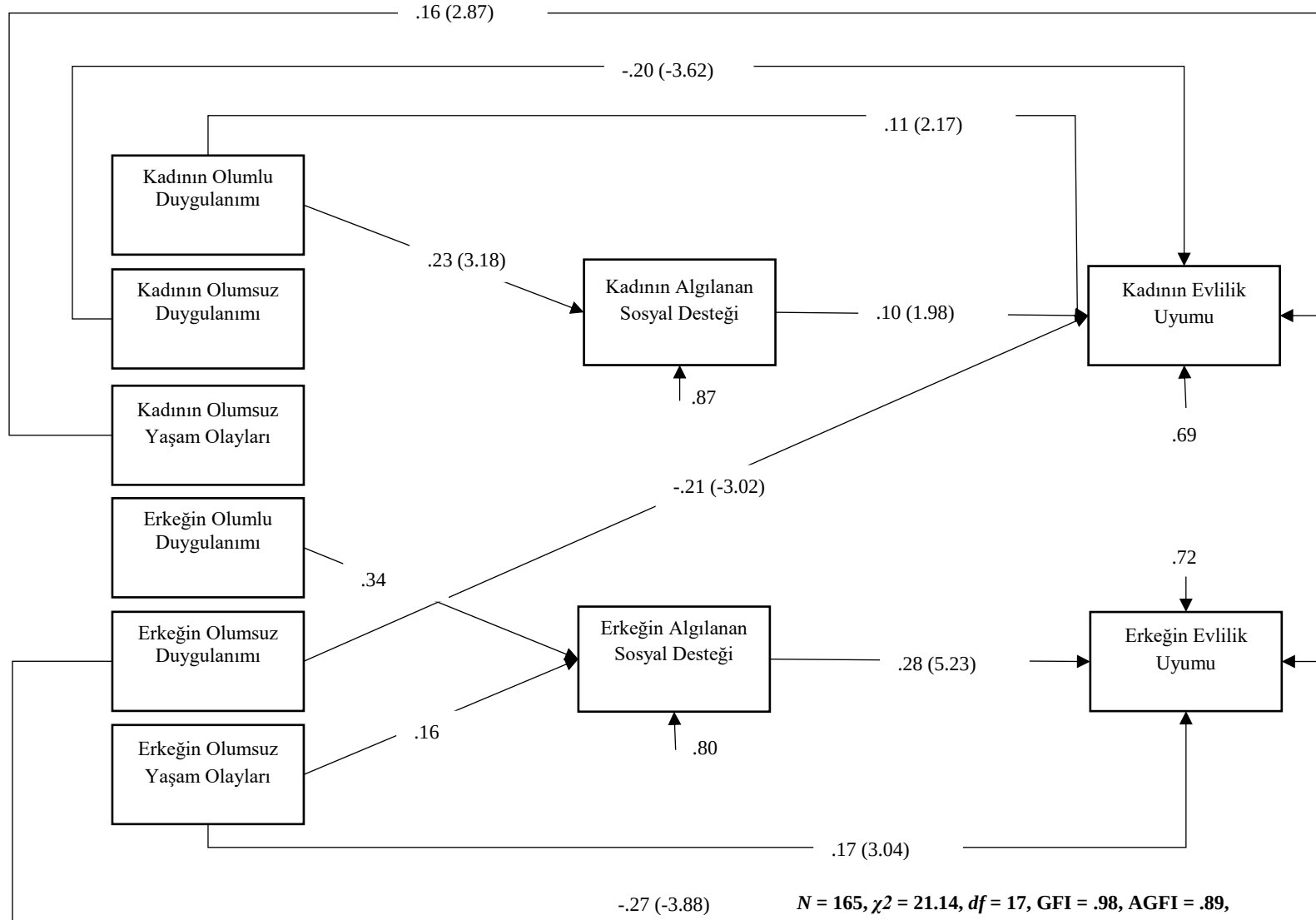
etkilediği bulunmuştur ($\beta = -.29, p < .01$; $\beta = -.20, p < .01$). Olumsuz yaşam olaylarına gelince, hem kadınlar hem erkekler yaşam olaylarının etkisini yüksek oranda hissettikleri zaman (düşük değerler yüksek oranda olumsuz yaşam deneyimini temsil etmektedir) evlilik uyumlarının düşük çıktığı görülmüştür ($\beta = .16, p < .01$; $\beta = .22, p < .01$).

Şekil 1. Duygulanım ve Olumsuz Yaşam Olaylarının Evlilik Uyumunu Tahmininde Aktör-Partner Etkisi

Algılanan Sosyal Desteğin Duygulanım, Olumsuz Yaşam Olayları ve Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkilerdeki Aracı Rolü

Algılanan sosyal desteğin aracı değişken rolünde bulunduğu modelde APIM yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. Anlamlı olmayan ilişkiler modelden çıkarıldığında modelin ki-kare değeri anlamsız ve model uyum endeksleri olması gereken aralıklarda bulunmuş, model veri ile oldukça iyi uyum göstermiştir [$\chi^2 (17, N = 165) = 21.14, p = .22, GFI = .98, AGFI = .89, CFI = .99, TLI = .97, RMSEA = .04$]. Sonuçlar ele alındığında, birçok aktör etkisi bulunmuştur. Olumlu duygulanımı yüksek olan kadın ve erkeklerin sosyal destek algılarının da yüksek olduğu görülmüştür ($\beta = .23, p < .01$; $\beta = .34, p < .01$). Yüksek oranda olumsuz yaşam olaylarının etkisini hisseden erkeklerin ise sosyal destek algısının düşük olduğu bulunmuştur ($\beta = .16, p < .02$). Buna ek olarak, olumlu duygulanımları daha yüksek

Şekil 2. Algılanan Sosyal Desteğin Duygulanım, Olumsuz Yaşam Olayları ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkilerdeki Aracı Rolü

($\beta = .11, p < .05$), olumsuz duygulanımları daha düşük ($\beta = -.20, p < .01$), olumsuz yaşam olayları deneyimlemeleri daha düşük ($\beta = .16, p < .01$) ve algılanan sosyal destekleri daha yüksek ($\beta = .10, p < .05$) olan kadınların evlilik uyumları da daha yüksektir. Diğer yandan, olumsuz duygulanımları daha düşük ($\beta = -.27, p < .01$), olumsuz yaşam olayları deneyimleri daha düşük ($\beta = .17, p < .01$) ve algıladıkları sosyal destekleri daha yüksek ($\beta = .28, p < .01$) olan erkeklerin evlilik uyumları daha yüksektir.

Bunlara ek olarak, aktör etkileri iki önemli aracı durumunu ortaya çıkarmıştır. İlk olarak, erkeklerin algılanan sosyal desteği olumlu duygulanımlarının evlilik uyumuna etkisinde tamamıyla aracı durumdadır (*dolaylı etki*: .09, $p < .01$). Başka bir deyişle, olumlu duygulanımı yüksek olan erkekler sosyal desteklerini de yüksek olarak algılamakta ve bu durum yüksek evlilik uyumunu yordamaktadır. İkinci olarak, erkeklerin algılanan sosyal desteği olumsuz yaşam olaylarının evlilik uyumları üzerindeki etkisinde kısmi olarak aracı durumdadır (*dolaylı etki*: .05, $p < .01$). Diğer bir deyişle, olumsuz yaşam deneyimi yüksek olan erkekler sosyal desteklerini düşük olarak algılamakta ve bu durum evlilik uyumunun düşük olmasını yordamaktadır. Duygulanım boyutları ve evlilik uyumu arasında tek bir partner etki bulunmuştur. Erkeklerin olumsuz duygulanımının kadınların evlilik uyumuyla olumsuz olarak ilişkili olduğu görülmüştür ($\beta = -.21, p < .01$).

Tartışma

Çalışmanın amaçlarından biri, duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Elde edilen sonuçlara göre, yüksek oranda olumlu, düşük oranda olumsuz duygulanım sergileyen kadın ve erkeklerin evlilik uyumları daha fazla olmaktadır. Bu bulgu literatürdeki çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Sonuçlara göre hem olumlu (Berry ve Willingham, 1997; Gordon ve Baucom, 2009) hem de olumsuz duygulanım (Fisher ve McNulty, 2008; Watson, Hubbard ve Wiese, 2000) evlilikte tatminin ön göstergeleridir. Sürekli duygulanım gibi kişilik özellikleri de eşlerin ne düşündüğünü, ne hissettiğini, ne dediğini ve ne yaptığını (Karney ve Bradbury, 1997; Thomsen ve Gilbert, 1998) etkileyerek uyuma etki edebilmektedir.

Diğer yandan, partner etkisi bu çalışmada ancak erkeklerin olumsuz duygulanımı ve kadınların evlilik uyumları arasında gösterilmiştir. Olumsuz duygulanımı yüksek olan erkeklerin eşlerinin evlilik uyumlarını düşük olarak bildirdikleri görülmüştür. Karney ve Bradbury'e göre (1995), diğer kişilik faktörlerinden ziyade olumsuz duygulanımın evliliğe etkisi daha büyüktür. Benzer şekilde, Thomsen ve Gilbert (1998) de evlilik uyumunu anlamada olumsuz

duygulanımının daha iyi bir ön gösterge olduğunu söylemişlerdir. Bu sebeple, olumsuz duygulanıma ait hem aktör hem partner etkisine dair bulgular şaşırtıcı değildir. Yine de bu etki yalnızca erkeğin olumsuz duygulanımında görülmüştür. Lavee ve Ben-Ari (2004) bu gibi durumların cinsiyet farklılığıyla açıklanabileceğini bildirmişlerdir: Bu farklılıklar kendisini kişinin sıkıntı, hayal kırıklığı, endişe ve suçluluk gibi olumsuz duygularını nasıl deneyimlediğini de göstermektedir. Bunlarla beraber düşünüldüğünde, çalışmadan çıkan sonuçlar çiftin evlilik uyumunu ve evliliğe neyin daha çok zarar verdiğini anlamada erkeğin olumsuz duygulanımının daha iyi bir ön gösterge olduğunu işaret etmektedir.

Sonuçlar ayrıca, kadınlardan farklı olarak, erkeklerin evlilik uyumu seviyesinin ancak kendi faktörlerinin fonksiyonu olduğunu ortaya koymuştur. Bu cinsiyet farkı kadın ve erkeklerin evliliklerdeki rolleriyle ilişkilendirilebilir. Kadınlar ilişkilerinde kendilerini eşleriyle daha bağılı olarak görebilmekte, ilişkiye daha sıkı tutunmakta ve ilişkileri düzeltmek adına daha fazla iletişim kurmaktadır (Impett ve Peplau, 2006). Erkekler ise daha otonom, bağımsız ve kadınlara oranla ilişkilerinde daha çok kendilerine odaklı olma eğilimindedirler (Gilligan, 1982; Kirsch ve Kuiper, 2002).

Sonuçlar, yüksek oranda olumsuz yaşam olaylarının etkisini hisseden kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının daha az olduğunu göstermiştir. Daha önce yapılan çalışmalarla (Li ve Wickrama, 2014; Neff ve Karney, 2009) bu anlamda tutarlılık söz konusudur. Bu çalışmalar da benzer şekilde, olumsuz yaşam olaylarının etkisini olumsuz ve stres etkeni olarak deneyimleyen çiftlerin evliliklerinden daha az doyum sağladıklarını göstermiştir. Tesser ve Beach'in (1998) iddiasına göre olumsuz yaşam olaylarının artmasıyla birlikte olumsuz ruh hali de artmaktadır. Bunun sonucu olarak, çiftlerin evlilikleri hakkında vardıkları yargılar da olumsuz olabilmektedir.

Bu çalışmada, çiftlerin olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu algılayışında partner etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Kadın ve erkeklerin olumsuz yaşam olaylarını yüksek ya da düşük hissetmesi ile eşlerinin evlilik uyumlarını değerlendirmesi arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu sonuç, Woszidlo ve Segrin (2013a) veya Neff ve Karney'inki (2007) gibi kimi çalışmalardan farklılık göstermektedir. Bu çalışmalar genellikle yeni evli çiftlerle birlikte yürütölmüş olmasıyla birlikte bu çalışmada hem yeni hem de uzun süreli evli çiftlere yer verilmiştir. Bu anlamda, evliliklerinin başlangıcında olan çiftler, eşlerinin hissettiğı olumsuz yaşam deneyimleri konusunda daha hassas olabilirken, evliliğın ilerleyen yıllarında sorumlulukların (çocuk sahibi olma, ekonomik şartlar, hastalıklar vs.) artması ile beraber kendi deneyimlerine odaklanma eğiliminde olmaları söz konusu olabilir.

Çalışmanın ikinci amacı ise algılanan sosyal desteğin duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve çiftlerin evlilik uyumları arasındaki ilişkilerdeki aracı değişken rolünü incelemektir. Sonuçlar, erkek ve kadındaki algılanan sosyal desteğin yüksek olmasının kendi olumlu duygulanımlarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Olumlu duygulanımı yüksek olan kadın ve erkeklerin sosyal destek algılarının da yüksek olduğu görülmüştür. Literatür çalışmalarından çıkan sonuca göre, evlilikte duygulanımın kişinin çevresinde bulunan sosyal desteğe etkisi bulunmaktadır (Steptoe ve ark., 2009; Swickert, Hittner ve Foster, 2010). Buna ek olarak, bulgular Finch (1998) algılanan sosyal destekten memnuniyetin olumsuz duygulanımla değil, olumlu duygulanımla ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Benzer şekilde Steptoe ve arkadaşları da (2009) olumlu duygulanımın daha fazla sosyal destek algısı ve sosyal bağlılıkla ilişkili olduğunu bildirmiştir.

Bu çalışmada gösterildiği üzere yüksek oranda olumsuz yaşam olaylarının etkisini hisseden erkeklerin ise sosyal destek algısının düşük olduğu görülmüştür. Stres etkeni olaylar, sosyal desteğin değerlendirilmesini etkileyen durumsal değişkenler olarak görülmektedir (Keinan, 1997). Norris ve Kaniasty (1996) algılanan sosyal desteğin, yaşanan olaylar sonrası bozulmalara karşı hassas olduğunu ve bazı olayların desteklenme hissine zarar verdiğini iddia etmişlerdir. Ancak yapılan bu güncel çalışmada daha önce bulgular bölümünde açıklandığı gibi kadınlar için ne partner ne de aktör etki için olumsuz yaşam olayları ve algılanan sosyal destek arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Kadınların olumsuz yaşam olaylarını yüksek ya da düşük hissetmesi ile kendilerinin veya eşlerinin algıladıkları sosyal destek arasında bir ilişki bulunmamıştır. Türkiye’de aile fertleriyle, akraba ve komşularla kurulan bağ genellikle oldukça sıkı ve birbirine bağlıdır (İmamoğlu ve Karakitapoğlu-Aygün, 2007). Bu gruplar özellikle de kadınlar için (Phillipson, 1997) potansiyel destek kaynakları olarak görülmektedir (Thoits, 1986). Kadınlar olumlu ya da olumsuz etkisi olan birçok olayı bu gruptakilerle beraber yaşamakta veya paylaşmaktadır. Bu sebeple, yaşam olayları ya da durumsal olayların etkisindeki değişim kadınlar için paylaşım veya desteğe ulaşım, dolayısıyla algılanan sosyal destekte bir değişikliğe sebep olmayabilir. Diğer yandan, erkeklerin sorun ve güçlükleri paylaşma eğiliminin eşleriyle olduğu görülmektedir (Phillipson, 1997). Evlilikte birçok yaşam olayının tek destek olarak görülen eşlerle ortak yaşandığı düşünüldüğünde, erkeklerin algıladıkları sosyal desteğin olumsuz yaşam olaylarından etkilenmesi daha muhtemel olabilmektedir.

Araştırma sonuçları iki önemli aracı ilişkiyi ortaya koymuştur. Olumlu duygulanımı yüksek olan (1) ve olumsuz yaşam deneyimi düşük olan (2) erkekler sosyal desteklerini de yüksek olarak algılamışlardır. Bu durum da evliliklerine yüksek oranda uyum olarak geri dönmüştür. Elde edilen sonuçlarda kişiler arası

aracı etkiye rastlanmamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, olumlu duygulanım ve olumsuz yaşam olaylarından algılanan sosyal destek ve evlilik uyuma doğru olan ilişkiler kişiler arası olmaktan çok kişinin kendi boyutları arasında gerçekleşen bir durumdur.

Bu çalışmada erkeklerin olumlu duygulanımı dışında diğer tüm direkt etkiler algılanan sosyal desteğin aracı etkisinden sonra bile sabit kalmıştır. Özellikle de kadın ve erkeğin olumsuz duygulanımı direkt etki etmeye devam etmiştir. Çıkan sonuçlar, olumsuz duygulanımın evlilik ilişkisine daha fazla etki ettiği ve evlilik uyumunu anlamada daha iyi bir ön gösterge olduğu yönündeki görüşü güçlendirmiştir. Dahası, bu direkt etkiler algılanan sosyal desteğin özellikle de kadınlar için duygulanım, olumsuz yaşam olayları ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide iyi bir yordayıcı olmayabileceğini göstermiştir. Phillipson'a göre (1997) erkekler temel destek noktaları ve kişisel sorun ve güçlüklerini paylaşmada güvendikleri kişiler olarak eşlerini işaret ederlerken kadınların destek kaynakları çoğunlukla eşleri, yakın arkadaşları ve akrabalarıdır. Özetlemek gerekirse, şayet kadınlar sadece eşlerini değil yakın arkadaş, komşu ve akrabalarını destek kaynağı olarak görüyorlarsa, algılanan destek sadece evlilik ilişkisi ile sınırlı kalmak zorunda değildir. Erkekler ise sadece eşlerini destek olarak görmekte ise algıladıkları sosyal destek daha çok evlilik ilişkisinde bulunmakta ve evlilik uyumunu yordamakta olabilir.

Bu çalışmanın sonuçları, çiftler üzerindeki klinik uygulamalar hakkındaki tartışmalara katkıda bulunma niteliğindedir. Araştırmaya göre, sürekli duygulanım ve olumsuz yaşam olayları, her ne kadar algılanan sosyal destek göz önünde bulundurulsa da, evlilik uyumuna direkt etki etmeye devam etmektedir. Sonuçlar, duygulanım ve olumsuz yaşam olaylarının evlilik için ciddiyetini ortaya koymuştur. Evlilik terapisinde bu dinamiklerin farkında olmak, bilgi alma, gözlem ve müdahale planlamada etkili olabilir. Diğer yandan duygulanım daha kararlı bir özelliktir ve olumsuz yaşamsal olaylar çoğu zaman kontrol edilebilir olmaz. Ancak VSA, evliliğin niteliği üzerinde en çok direkt etkiye sahip olduğu için uyum süreçlerine büyük önem vermektedir (Karney ve Bradbury, 1995). Bu güncel çalışmanın sonuçları, algılanan sosyal desteğin oynadığı önemli rolü de kaydetmektedir.

Çıkan sonuçlara göre erkeklerin ve kadınların evlilik uyumlarını değerlendirmede farklı yapıları mevcuttur. Terapi sırasında klinisyenlerin bunu dikkate alması ve çiftleri bilgilendirmesi önemli olacaktır. Birbirlerinin farklılıklarını anlama ve davranışların yanlış anlaşılmasını önlemek adına klinisyenlerin olayların değerlendirilmesindeki farklılıklarını anlamaları için çiftlere yardımcı olması önemlidir.

Çıkan sonuçlar erkekler için sosyal desteğin önemini vurgulamıştır. Bu bilgi psikoterapi müdahalelerinde paylaşılabilir ve kişilerin farklı destek kaynakları bulmaları teşvik edilebilir. Kişiliklerinin ve yaşamsal olaylar hakkında deneyimlerinin sosyal desteği algılamalarını ne şekilde belirlediği ve etkilediği anlatılabilir. Kendi algıları hakkında farkındalık evliliklerini farklı durumlarda daha uyumlu şekilde devam ettirmelerini sağlayabilir.

Bu çalışmada işaret edilmesi gereken kimi sınırlılıklar mevcuttur. İlk katılımcıların eğitim seviyesi ile ilgilidir. Bu çalışmadaki eğitim seviyesi dağılımı nüfusun geneline olan dağılımdan farklıdır. Gelecek çalışmalarda bu durumun kontrol edilmesi için nüfusa uygun şekilde, eğitim seviyeleri için kota belirlenmesi uygun olabilir. İkincisi ise kartopu örnekleme yönteminin kullanılmasıdır. İlk evliliklerinde olmaları, ilkökul mezunu olmaları, büyük şehirlerde yaşamaları, resmi nikahlı olmaları gibi kimi özelliklere sahip katılımcılara ulaşmada bu yöntem faydalı olsa da yöntemin temsil yeterliliği sorgulanabilir. Son sınırlama ise, çalışmada yer alan hem erkek hem de kadınların evliliklerinde yüksek oranda uyuma sahip bireyler olmalarıdır. Bu da orta seviye ya da düşük seviyede uyumlu evlilikler adına yapılan genellemeleri sınırlandırabilir. Bu evliliklerde olumsuz duygulanımın ve olumsuz çatışma çözme stilinin etkisi daha yoğun olarak görülebilir.

Kaynaklar

- Aslanoğlu, S. (1978). *Habis tümörlerin oluşmasında stresin rolü* (Yayımlanmamış Master Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Be, D., Whisman, M. A. ve Uebelacker, L. A. (2013). Prospective associations between marital adjustment and life satisfaction. *Personal Relationships*, 20, 728–739. doi:10.1111/pere.12011
- Berry, D. S. ve Willingham, J. K. (1997). Affective traits, responses to conflict, and satisfaction in romantic relationships. *Journal of Research in Personality*, 31, 564–576. doi:10.1006/jrpe.1997.2198
- Bird, G. ve Melville, K. (1994). *Families and intimate relationships*. New York: McGraw-Hill, Inc.
- Cano, A. ve Vivian, D. (2001). Life stressors and husband-to-wife violence. *Aggression and Violent Behavior*, 6, 459–480. doi:10.1016/S1359-1789(00)00017-3
- Cano, A. ve Vivian, D. (2003). Are life stressors associated with marital violence? *Journal of Family Psychology*, 17, 302–314. doi:10.1037/0893-3200.17.3.302

- Chiu, R. K. (1998). Relationships among role conflicts, role satisfactions, and life satisfaction: Evidence from Hong Kong. *Social Behavior and Personality*, 26, 409–414. doi:10.2224/sbp.1998.26.4.409
- Conger, R. D., Elder, G. H. Jr., Lorenz, F. O., Conger, K. J., Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Huck, S. ve Melby, J. N. (1990). Linking economic hardship to marital quality and instability. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 643–656.
- Donnellan, M. B., Conger, R. D. ve Bryant, C. M. (2004). The Big Five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality*, 38, 481–504. doi:10.1016/j.jrp.2004.01.001
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34(10), 45–55.
- Fleeson, W. (2004). The quality of the American life at the end of the century. O. G. Brim, C. D. Ryff ve R. C. Kessler (Ed.), *How healthy are we? A national study of well-being at midlife* içinde (s. 252–272). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Fırsloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement of marital quality with Turkish couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16, 214–218. doi:10.1027//1015-5759.16.3.214
- Finch, J. F. (1998). Social undermining, support satisfaction, and affect: a domain-specific lagged effects model. *Journal of Personality*, 66(3), 315–334.
- Fisher, T. D. ve McNulty, J. K. (2008). Neuroticism and marital satisfaction: The mediating role played by the sexual relationship. *Journal of Family Psychology*, 22, 112–122. doi:10.1037/0893-3200.22.1.112
- Gençöz, T. (2000). Positive and Negative Affect Schedule: A study of validity and reliability. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 27–28.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gordon, C. L. ve Baucom, D. H. (2009). Examining the individual within marriage: Personal strengths and relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 16, 421–435. doi:10.1111/j.1475-6811.2009.01231.x
- Gottlieb, B. H. ve Bergen, A. E. (2010). Social support concepts and measures. *Journal of Psychosomatic Research*, 69, 511–520. doi:10.1016/j.jpsychores.2009.10.001

- Hanzal, A. ve Segrin, C. (2009). The role of conflict resolution styles in mediating the relationship between enduring vulnerabilities and marital quality. *Journal of Family Communication*, 9, 150–169. doi:10.1080/15267430902945612
- Impett, E. A. ve Peplau, L. A. (2006). “His” and “her” relationships? A review of the empirical evidence. A. L. Vangelisti ve D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (s. 273-291). New York, NY: Cambridge University Press.
- İmamoğlu, E. O. ve Karakitapoğlu-Aygün, Z. (2007). Relatedness of identities and emotional closeness with parents across and within cultures. *Asian Journal of Social Psychology*, 10, 145–161. doi:10.1111/j.1467-839X.2007.00221.x
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods. *Psychological Bulletin*, 118, 3–34. doi:10.1037/0033-2909.118.1.3
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1075–1092. doi:10.1037/0893-3200.11.3.367
- Keinan, G. (1997). Social support, stress, and personality: Do all women benefit from their husband's presence during childbirth? G. R. Pierce, B. Lakey, I. G. Sarason, ve B. R. Sarason (Ed.), *Sourcebook of social support and personality* içinde (s. 409–427). New York, NY: Plenum Press.
- Kerlinger, F. (1986). *Foundations of behavioral research*. (3rd ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Kiecolt-Glaser, J. K. ve Newton, T. L. (2001). Marriage and health: His and hers. *Psychological Bulletin*, 127, 472–503. doi:10.1037/0033-2909.127.4.472
- Kirsch, G. A. ve Kuiper, N. A. (2002). Individualism and relatedness themes in the context of depression, gender, and a self-schema model of emotion. *Canadian Psychology*, 43, 76–90. doi: 10.1037/h0086904
- Kumar, R. (1996). *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*. Malaysia: Sage Production.
- Lavee, Y. ve Ben-Ari, A. (2004). Emotional expressiveness and Neuroticism: Do they predict marital quality? *Journal of Family Psychology*, 18, 620–627. doi:10.1037/0893-3200.18.4.620
- Li, P. ve Wickrama, K. A. S. (2014). Stressful life events, marital satisfaction, and marital management skills of Taiwanese couples. *Family Relations*, 63, 193–205. doi:10.1111/fare.12066

- Matthews, L. S., Conger, R. D. ve Wickrama, K. A. S. (1996). Work-family conflict and marital quality: Mediating processes. *Social Psychology Quarterly*, 59(1), 62-79.
- Neff, L. A. ve Karney, B. R. (2007). Stress crossover in newlywed marriage: A longitudinal and dyadic perspective. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 594-607.
- Neff, L. A. ve Karney, B. R. (2009). Stress and reactivity to daily relationship experiences: How stress hinders adaptive processes in marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 435-450. doi:10.1037/a0015663
- Norris, F. H. ve Kaniasty, K. (1996). Received and perceived social support in times of stress: A test of the social support deterioration deterrence model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 498-511. doi:10.1037/0022-3514.71.3.498
- Phillipson, C. (1997). Social relationships in later life: A review of the research literature. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 12(5), 505-512
- Renshaw, K. D., Blais, R. K. ve Smith, T. W. (2010). Components of negative affectivity and marital satisfaction: The importance of actor and partner anger. *Journal of Research in Personality*, 44, 328-334. doi:10.1016/j.jrp.2010.03.005
- Sarason, I. G., Johnson, J. H. ve Siegel, J. M., (1978). Assessing the impact of life changes: development of the Life Experiences Survey. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46(5), 932-946.
- Scheidler, J. A. (2008). *Effects of perceived stress and perceived social support on marital satisfaction in doctoral students* (Yayımlanmamış doktora tezi). ProQuest Dissertations and Theses Database'den edinilmiştir. (UMI No. 3297181)
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1), 15-38.
- Steptoe, A., Dockray, S. ve Wardle, J. (2009). Positive affect and psychobiological processes relevant to health. *Journal of Personality*, 77, 1747-1775. doi:10.1111/j.1467-6494.2009.00599.x
- Swickert, R. ve Owens, T. (2010). The interaction between neuroticism and gender influences the perceived availability of social support. *Personality and Individual Differences*, 48, 385-390. doi:10.1016/j.paid.2009.10.033

- Swickert, R. J., Hittner, J. B. ve Foster, A. (2010). Big Five traits interact to predict perceived social support. *Personality and Individual Differences*, 48, 736–741. doi:10.1016/j.paid.2010.01.018
- Tesser, A. ve Beach, S. R. H. (1998). Life events, relationship quality, and depression: An investigation of judgment discontinuity in vivo. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 36–52. doi:10.1037/0022-3514.74.1.36
- Thoits, P. A. (1986). Social support as coping assistance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 416–423. doi:10.1037/0022-006X.54.4.416
- Thomsen, D. G. ve Gilbert, D. G. (1998). Factors characterizing marital conflict states and traits: physiological, affective, behavioral and neurotic variable contributions to marital conflict and satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 25, 833–855. doi:10.1016/S0191-8869(98)00064-6
- Tuncay-Senlet, E. (2012). *Domestic violence against women in relations to marital adjustment and psychological well-being, with the effects of attachment, marital coping, and social support* (Yayımlanmamış doktora tezi). Middle East Technical University, Ankara.
- Watson, D. (2002). The disposition to experience pleasurable emotional states. C. R. Snyder ve S. J. Lopez (Ed.), *Handbook of positive psychology* içinde (s. 106–119). New York: Oxford University Press.
- Watson, D. ve Clark, L. A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience aversive emotional states. *Psychological Bulletin*, 96, 465–490. doi:10.1037/0033-2909.96.3.465
- Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063–1070. doi:10.1037/0022-3514.54.6.1063
- Watson, D., Hubbard, B. ve Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-ratings. *Journal of Personality*, 68(3), 413–449.
- Williams, L. M. (1995). Associations of stressful life events and marital quality. *Psychological Reports*, 76, 1115–1122. doi:10.2466/pr0.1995.76.3c.1115
- Woszidlo, A. ve Segrin, C. (2013a). Direct and indirect effects of newlywed couples' neuroticism and stressful events on marital satisfaction through mutual problem solving. *Marriage & Family Review*, 49, 520–545. doi:10.1080/01494929.2013.772933

- Woszidlo, A. ve Segrin, C. (2013b). Negative affectivity and educational attainment as predictors of newlyweds' problem solving communication and marital quality. *The Journal of Psychology*, 147(1), 49–73.
- Young, M., Denny, G., Luquis, R. ve Young, T. (1998). Correlates of sexual satisfaction in marriage. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 7(2), 115–127.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52, 30–41. doi: 10.1207/s15327752jpa5201_2